Journal of Geographical Engineering of Territory, 10 (2), 2026

ISSN (Online):2538-3922

مجله مهندسی جغرافیایی سرزمین

Open Access

Research Paper

Clarifying the status of urban synergistic management in the of Improvement of informal settlements of Kerman city

ZinatSadat Hosseini [1], Ali Vakhshoori[2]* , & AbdolRasool Ghanbari[2]

[1] Ph.D. Candidate in Geography and Urban Planning, Larestan Branch, Islamic Azad University, Larestan, Iran.
[2] Assistant Professor, Department of Geography, Larestan Branch ,Islamic Azad University, Larestan, Iran.

ARTICLEINFO

Keywords:

Synergistic Urban Management, Urban Improvement, Informal Settlements, Kerman City.

Received:
02 March 2024
Received in revised form:
15 July 2025
Accepted:
17 July 2025

pp.62-83

ABSTRACT

Introduction: Uncontrolled urbanization has given rise to informal settlements and has placed about one billion people in urban fringes. The root of urban management inefficiency is the weakness of institutional synergy.

Purpose: This study was conducted with the aim of explaining the status of urban synergistic management in the upgrading of informal settlements in the city of Kerman.

Geographical area: This research covers four informal settlements in the city of Kerman: Sayyad Shirazi, Bani-Hashem neighborhood, Shahrak-e Sanati neighborhood, and Shahrak-e Pedar neighborhood.

Methodology: The type of research is applied, and its method is descriptive. Theoretical data were collected through the documentary method, and empirical data were collected through the survey method using a questionnaire. From the population of the four informal settlement zones of Kerman, 160 people were selected through random sampling.

Results and Discussion: The one-sample t-test showed that the means of the components of urban synergistic management (institution-building capacity, institutional participation and institutional collaboration, and institutional capacity and arrangements) are lower than the average level and are in an unfavorable condition.

Conclusion: Also, the analysis of variance showed that the status of the components of institution-building, institutional participation, and institutional collaboration is the same across the four neighborhoods; however, the status of institutional capacity and arrangements is not the same, and its mean in the Bani-Hashem neighborhood is higher than in the other neighborhoods and is in a better condition.

Highlights:

1. Urban synergistic management is weak in the informal settlements of Kerman, but "institutional capacity and arrangements" is better in Bani-Hashem; without it, sustainable upgrading will not be achieved.

***Corresponding author : ali_vakhshoori2007@yahoo.com**

How to cite this article: Hosseini, Z., Vakhshoori, A., & Ghanbari, A. (2026). Clarifying the status of urban synergistic management in the of Improvement of informal settlements of Kerman city. ***Journal of Geographical Engineering of Territory***, *10* (2), 62-83. **https://doi.org/10.22034/jget.2025.441496.1541**

©2026 The author(s). This is an open access article distributed under Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

English Extended Abstract

Introduction

The rapid growth of cities in developing countries has been accompanied by the expansion and persistence of informal settlements, where inadequate infrastructure, insecure tenure, limited access to public services, socioeconomic vulnerability, and weak institutional integration have created complex challenges for urban governance and regeneration. Conventional approaches to improving these settlements have frequently emphasized physical upgrading and infrastructure provision while paying insufficient attention to the institutional, social, legal, and organizational structures that shape the outcomes of regeneration policies. In this context, synergistic urban management provides an alternative governance perspective that emphasizes coordination among governmental institutions, local communities, civil society organizations, and other stakeholders. Such an approach seeks to integrate institutional capacities, strengthen social capital, facilitate collective participation, and establish effective mechanisms for coordinated decision-making. The regeneration of informal settlements therefore requires more than isolated physical interventions and depends on the capacity of urban institutions to create collaborative and participatory arrangements.

Purpose

This study was conducted with the aim of explaining the status of urban synergistic management in the upgrading of informal settlements in the city of Kerman.

Geographical area

This research covers four informal settlements in the city of Kerman: Sayyad Shirazi, Bani-Hashem neighborhood, Shahrak-e Sanati neighborhood, and Shahrak-e Pedar neighborhood.

Methodology (Material and Methods)

The research is applied in terms of its purpose and employs a descriptive, non-experimental, cross-sectional survey design. The statistical population consisted of residents of four informal settlements in Kerman, namely Sayyad Shirazi, Bani-Hashem, Sanati, and Pedar (Allahabad). Participants were selected using random sampling, with 40 respondents recruited from each settlement, resulting in a total sample of 160 residents. Respondents were required to be at least 25 years old and to have lived in the respective settlement for at least five years. Data were collected through a structured questionnaire containing 40 indicators organized into three dimensions and nine criteria. All items were measured using a five-point Likert scale. Face and content validity were assessed, and the reliability of the instrument was confirmed through Cronbach's alpha coefficients exceeding the acceptable threshold of 0.70. A one-sample t-test was employed to compare the observed mean values with the hypothetical mean of 3, representing the moderate or acceptable level of each dimension and criterion. One-way analysis of variance (ANOVA) was also applied to examine differences among the four informal settlements.

Results and Discussion

The findings indicate that the overall condition of synergistic urban management in the investigated informal settlements is below the desirable level. The mean score for institution-building capacity was approximately 2.71, significantly lower than the hypothetical mean of 3. Local capital, residents' acceptance capacity, and social cohesion also generally received scores below the moderate threshold. Although residents' motivation for institution-building approached the hypothetical mean, it did not differ significantly from 3, indicating a relatively moderate condition. The second dimension, institutional participation and collaboration, obtained an overall mean of approximately 2.72 and was also significantly below 3. Both intra-institutional and inter-institutional social capital were generally weak. Nevertheless, inter-institutional facilitation showed a relatively moderate condition. The third dimension, institutional capacity and arrangements, recorded the lowest overall mean, approximately 2.43, indicating a particularly weak institutional foundation for regeneration. Formal-law clarity, adequacy of the legal framework, institutional capacity, and institutional presence were generally evaluated unfavorably.

The ANOVA results showed no statistically significant differences among the four settlements in institution-building capacity. Similarly, the overall level of institutional participation and collaboration did not differ significantly across the settlements, although inter-institutional social capital showed statistically significant differences. Significant differences were also identified in the overall dimension of institutional

capacity and arrangements, particularly regarding the clarity of formal laws, the necessary legal framework, and institutional presence.

Conclusion

The findings demonstrate that the major constraints on the regeneration of informal settlements in Kerman are not limited to physical deficiencies but are strongly associated with weak institutional coordination, insufficient social capital, limited community participation, fragmented organizational relationships, and inadequacies in the legal and institutional framework. The relatively low scores across the three dimensions suggest that existing regeneration processes have not yet established a sufficiently integrated system of synergistic urban management. Consequently, improving informal settlements requires a transition from fragmented and predominantly physical interventions toward an integrated governance framework based on institutional collaboration, meaningful community participation, social-capital development, legal coordination, and shared decision-making.

From the perspective of the Geographical Engineering of Space, effective regeneration should simultaneously address the spatial organization of settlements and the social, institutional, economic, and legal relations through which urban space is produced and governed. Strengthening local institutions, expanding the participation of residents and civil society organizations, improving inter-organizational coordination, harmonizing relevant regulations, establishing specialized institutional platforms, and delegating appropriate responsibilities to local organizations can contribute to a more synergistic regeneration process. Future research should examine implementation barriers, prioritize regeneration strategies using multi-criteria methods such as AHP, and conduct comparative analyses across different Iranian cities to identify context-specific institutional mechanisms for improving informal settlements.

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants of the present study.

ISSN (Online):2538-3922

مجله مهندسی جغرافیایی سرزمین

Open Access

قاله پژوهشی

تبیین وضعیت مدیریت هم‌افزای شهری در بهسازی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان[1]

زینت‌سادات حسینی [1]، علی وخشوری [2*]، عبدالرسول قنبری [2]

[1] دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد لارستان، دانشگاه ازاد اسلامی، لارستان، ایران.

[2] استادیار گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی،لارستان، ایران.

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

مدیریت هم‌افزای شهری، بهسازی شهری، سکونتگاه‌های غیررسمی، شهر کرمان.

تاریخ دریافت:
۱۴۰۲/۱۲/۱۲
تاریخ بازنگری:
۱۴۰۴/۰۴/۲۴
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۴/۰۴/۲۶

صص. ۸۳-۶۲

چکیده

مقدمه: شهرنشینی بی‌ضابطه، سکونتگاه‌های غیررسمی را پدید آورده و حدود یک میلیارد نفر را در حاشیه‌های شهری جای داده است. ریشه ناکارآمدی مدیریت شهری، ضعف هم‌افزایی نهادی است.

هدف: این تحقیق با هدف تبیین وضعیت مدیریت هم‌افزای شهری در بهسازی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان انجام شده است.

قلمرو جغرافیایی: این پژوهش چهار سکونتگاه غیررسمی صیاد شیرازی، محلهٔ بنی‌هاشم، محلهٔ شهرک صنعتی و محلهٔ شهرک پدر در شهر کرمان است.

روش شناسی: نوع تحقیق کاربردی و روش بررسی آن توصیفی است. داده‌های نظری به روش اسنادی و داده‌های تجربی به روش پیمایشی با پرسشنامه گردآوری شده است. از جمعیت چهار منطقه سکونتگاه غیررسمی کرمان، ۱۶۰ نفر با نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند.

نتایج و بحث: آزمون تی‌تک‌نمونه‌ای نشان داد میانگین مؤلفه‌های مدیریت هم‌افزای شهری (ظرفیت نهادسازی، مشارکت و تشریک‌مساعی نهادی، ظرفیت و ترتیبات نهادی) پایین‌تر از حد متوسط و وضعیت نامناسب است.

نتیجه‌گیری: همچنین تحلیل واریانس نشان داد که وضعیت مؤلفه‌های نهادسازی، مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی در چهار محله یکسان است؛ اما وضعیت ظرفیت و ترتیبات نهادی یکسان نیست و میانگین آن در محله بنی‌هاشم بالاتر از سایر محله‌ها و در وضعیت بهتری قرار دارد.

نکات برجسته:

۱. مدیریت هم‌افزای شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی کرمان ضعیف است، اما «ظرفیت و ترتیبات نهادی» در بنی‌هاشم بهتر است؛ بدون آن، بهسازی پایدار محقق نمی‌شود.

استناد: حسینی، ز.، وخشوری، ع.، و قنبری، ع. (۱۴۰۵). تبیین وضعیت مدیریت هم‌افزای شهری در بهسازی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان. *مجله مهندسی جغرافیایی سرزمین*، دوره (۱۰)، شماره (۲)، ۸۳-۶۲.

https://doi.org/10.22034/jget.2025.441496.1541

© نویسنده (گان) –این مقاله با دسترسی آزاد است

ناشر: آبادگران شهر و روستا

[1] مقاله حاضر مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری بوده که در گروه جغرافیای دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان از آن دفاع شده است.

[*] نویسنده مسئول: E-mail: ali_vakhshoori2007@yahoo.com

مقدمه

رشد سریع شهری در کشورهای رو به توسعه مشکلات عمده اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی پدید آورده است و شهرهای کشورهای جهان سوم را دچار مسائل و مشکلات جدی از قبیل آلودگی‌های زیست محیطی و بیماری در شهرها، افزایش فقر ، ایجاد زاغه ها و مسکن های غیرقانونی، دسترسی ناکافی به مسکن و خدمات اصلی شهری، بیگانگی شهروندان از یکدیگر، کمبود شدید تأسیسات و زیرساخت های شهری و مهاجرت گسترده از روستا به شهرکرده است (Shabir Chimba, 1983)؛ اسکان غیررسمی ازجمله مسائلی است که اکثر کشورها با آن روبه‌رو هستند و این مسئله در کشورهای درحال‌توسعه مشهودتر است. براساس برآوردهای سازمان‌های بین‌المللی فعال درزمینهٔ اسکان بشر، حدود یک میلیارد نفر از جمعیت جهان اکنون در زاغه‌ها و حاشیه‌های شهری به صورت اسکان غیررسمی زندگی می‌کنند و امروزه با گذشت چند دهه تلاش نظام برنامه‌ریزی و سیاستگذاری، سکونتگاه‌های غیررسمی همچنان یکی از دغدغه‌های اصلی مدیریت شهری به‌شمار می‌روند (Geyer, 2023; Golpayegani, Miri & Anvari, 2021). سکونتگاه‌های غیررسمی پدیده‌ایی گذرا می‌باشد و دارای ابعاد محدودی نیست و نشان‌ذهنده ناکارآمدی برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌های متداول شهری است که اقدامات و رهیافت‌های نوینی را می‌طلبد (Akbari, Boostan Ahmadi, Taleshi Anboohi & Zargamfard, 2024).

سکونتگاه‌های فرودست شهری همگام با رشد شتابان شهرنشینی در اغلب کشورهای درحال‌توسعه، ازجمله ایران، گسترش بی-سابقه‌ای یافته‌اند (Alaeddini & Nourozi, 2019). و علی‌رغم تلاش‌های فراوان برای حذف یا بهبود آنها، این سکونتگاه‌ها همچنان یکی از تنها گزینه‌های مسکن برای خانوارهای کم‌درآمد می‌باشند (Basile & Ehlenz, 2020).

مدیریت شهری باید ضمن دارا بودن برنامه برای وضع موجود شهر و فایق آمدن بر مشکلات آن، برنامه‌های آینده شهر را تدوین کرده و بر اساس آنها به ترسیم آینده ایده آلی که بر مبنای واقعیت‌ها و شرایط زمان و مکان قرار دارد، بپرازد (Rajabi & Hesari Rad, 2013). در ارتباط با نظام مدیریت و اداره شهر باید گفت که در عرصه‌ی عملکردهای شهری، بازیگران گروه‌ها و سازمان‌های مختلفی که هر کدام به عنوان نماینده بخش‌های خاصی عمل می‌کنند، ایفای نقش دارند (Ghalibaf, Hafeznia & Mohammadpour, 2013). مدیریت شهری مجموعه‌ای از ابزارها، فعالیت‌ها، وظایف، و کارکردهایی است که اطمینان می دهد تا کارکردهای شهری بتوانند شکل بگیرند(Acioly, 2003, l-2). مدیریت شهری بر عهده گرفتن نقش فعال در توسعه، مدیریت و هماهنگ‌سازی منابع برای دستیابی به اهداف توسعه شهری است (Tala, 2017).

منظور از مدیریت واحد شهری وحدت بخشی به مدیریت شهری است، نه واگذاری وظایف؛ به عبارتی منظور ایجاد وحدت رویه در مدیریت شهری، از طریق ایجاد مجموعه ای از اهداف و چارچوبی معین و مشترک و تدوین برنامه‌های لازم برای تحقق اهداف و هماهنگی در سایت‌ها و برنامه‌های مدیریت شهری است (Pourahmad, Mahdiyan Behnamiri & Mahdi, 2013). مدیریت یکپارچه‌ی شهری به تمامی عرصه‌های فعالیت‌های شهری و نیز به تمامی شهروندان و حضور آنان در مدیریت شهری اشاره دارد. به عبارت دیگر شهری پایدار زمانی شکل می‌گیرد و کارآمدی خود را نشان می‌دهد که مشارکت و مداخله‌ی مردم را به صورت حقیقی و حقوقی به رسمیت بشناسد (Latifi & Soveizi, 2013). برای دستیابی به اهداف توسعه‌ی شهری باید ابزاری برای برقراری توازن بین مدیران و شهروندان مورد استفاده قرار گیرد. حکمرانی خوب همان رویکردی است که ابزارهای لازم برای توسعه‌ی اقتصادی به موازات توسعه‌ی سیاسی و اجتماعی را در اختیار مدیران شهری قرار می‌دهد (Vakilian, Arghan & Kamiabi, 2024).

مدیریت یکپارچه شهری با الهام از حکمروایی خوب شهری دارای پارامترهای مختلف و متنوعی چون کارآمدی، شفافیت، مشارکت‌طلبی، حق اظهار نظر همگانی، انصاف، دانایی محوری و غیره است که بصورت یکپارچه با هم افزایی نهادهای مختلف شهری اقدام به بهبود محیط شهری و حل مسائل متعدد شهری از جمله اسکان غیر رسمی می نماید.(Chakrabarty, 2001: l-3).

رویکرد هم‌افزایی برگرفته از نظریهٔ سرمایهٔ اجتماعی است. در این نظریه، سرمایهٔ اجتماعی به عنوان شبکه‌هایی با ارزش‌ها، هنجارها، و درک مشترک، که همکاری بین گروهی و درون گروهی را تسهیل می‌کند، تعریف می‌شود (Beuningen & Schmeet, 2013: 73) هم افزایی معمولاً از طریق مشارکت در دانش و منابع به منظور حذف یا کاهش دوباره کاری‌ها حاصل می شود (Dastmalchi & Vuzvaei, 2011). رویکرد هم‌افزایی به عنوان یکی از نتایج حکمروایی و مدیریت یکپارچه (شهری) و اساس آن مطرح می شود.(Carlsson & Berkes, 20: 5, 68)

مدیریت هم‌افزای شهری در کنار رویکرد بازآفرینی، به‌علت داشتن رویکرد راهبردی و بلندمدت‌تر بودن و داشتن اهداف اقتصادی و اجتماعی در کنار اهداف کالبدی، فراتر از فرآیند مرمت شهری، توسعهٔ شهری یا توان‌بخشی شهری عمل می‌کند و شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌هاست که در تعامل با هم، توسعهٔ اقتصادی، کالبدی و اجتماعی این بافت‌های ناکارآمد شهری را شکل داده و هدایت می‌کند (Schrock, 2012; Salaripour, Mehrjou & Jalilisadrabad, 2022). بنابراین اصلی‌ترین وظیفهٔ مدیریت هم‌افزای شهری در بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی، مداخله در این بافت‌ها با هدف ارتقای توسعهٔ اقتصادی و بهروزی مردم و نیز تأمین خدمات است. در مدیریت هم‌افزا، بازآفرینی اسکان‌های غیررسمی با ماهیت یکپارچه و چندبعدی خود، به‌عنوان فرآیندی چندوجهی مطرح می‌شود که هدف آن بهبود کیفیت زندگی در بافت‌های ناکارآمد و درعین‌حال باز سازماندهی اقتصاد اجتماعی به‌ویژه در سطح محلی است (Tallon, 2013: 14).

در کشور ما نیز اسکان غیررسمی یکی از چهره‌های بارز فقر شهری است که درون یا مجاور شهرها به‌شکلی خودرو و بدون مجوز ساختمان و برنامهٔ رسمی شهرسازی، با تجمعی از اقشار کم‌درآمد و سطح نازلی از کمیت و کیفیت زندگی شکل می‌گیرد و با عناوینی همچون حاشیه‌نشینی، اسکان غیررسمی، سکونتگاه‌های خودرو و نابسامان و اجتماعات آلونکی خوانده می‌شود. محیط زندگی این سکونتگاه‌ها پذیرای نابهنجاری‌ها و برانگیزانندهٔ آسیب‌های اجتماعی است؛ به‌عبارتی اسکان غیررسمی بیانگر شکست در سیاست‌های رسمی و نبود پاسخگویی به نیاز سرپناه کم درآمدها است. در این میان، رویکرد بازآفرینی شهری با ایجاد تغییرات پایدار، در پی ارتقای این بافت ناکارآمد است. بازآفرینی شهری رویکردی درراستای توسعهٔ درون‌زای شهری است و درحقیقت به‌کارگیری توان بالقوه و بالفعل موجود در برنامه‌ریزی‌های شهری، تلاش در جهت ایجاد تعادل در نحوهٔ توزیع کیفی و کمی جمعیت، هماهنگی میان بنیان‌های زندگی اجتماعی و گریز از فقر شهری و درنهایت، استفاده از مشارکت و پویش اجتماعی مردم است (Rezaei & Kamandari, 2014).

امروزه حاشیه‌نشینی و اسکان‌های غیررسمی مهم‌ترین مشکل شهر کرمان محسوب می‌شود. در این شهر، چهار پهنه سکونتگاه غیررسمی وجود دارد که در رابطه با جمعیت این مناطق تاکنون آمار دقیقی از طرف ساختار نهادی محلی ارائه نشده اما حسب آمارهای غیررسمی، بیش از بیست هزار نفر جمعیت در این مناطق زندگی می‌کنند. علی‌رغم ابلاغ ظرفیت‌های قانونی لازم در سال ۱۳۸۲ که در سند بالادستی ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی توسط هیئت وزیران تصویب گردیده بود، محقق به دنبال پاسخی برای این سؤال است که چرا با گذشت بیش از یک دهه از زمان تصویب و ابلاغ قوانین و دستورالعمل‌های مربوط به ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی، این‌گونه فضاها تغییرات مورد انتظار را در حوزه‌های مختلف اجتماعی تجربه ننموده و در گزارش سال ۱۳۹۳ دبیرخانهٔ ستاد ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان، این مناطق همچنان به‌عنوان مناطقی ناامن، غیرقانونی، انباشته از جرم و جنایت، قاچاق، اعتیاد، فحشاء، خشونت، نزاع و آسیب، بی‌نظمی اجتماعی و ... شناخته می‌شوند که فاقد هرگونه سازمان‌یافتگی و تشکل اجتماعی هستند و بیشترین سطح درگیری‌ها، نابسامانی‌ها و اختلالات و آسیب‌های اجتماعی را در خود دارند و در رابطه با متن اصلی شهر، همچنان به‌منزلهٔ نوعی تهدید اجتماعی معرفی می‌گردند (Mokhtari, Vahidzadeh & Moradi, 2018)؛ بنابراین در شرایط کنونی، نقشهٔ راه راهبردی مشخص و شفافی در سیاست‌گذاری شهری برای بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان وجود ندارد و این امر بازاندیشی مجدد در این حوزه را ضروری می‌سازد. ازاین‌رو سؤال اصلی تحقیق این است که مدیریت هم‌افزای شهری در بهسازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان چه نقشی دارد؟

مدیریت هم‌افزای شهری در بهسازی مناطق حاشیه‌نشین دارای پیشینه‌های مختلفی است. در این زمینه برخی نمونه‌های مطالعاتی برجستگی بیشتری دارد که اشاره مختصری به آنها می‌گردد:

کشکولی (۱۴۰۲)، در تحقیقی با عنوان «ارزیابی نقش سکونتگاه‌های غیررسمی در ساختار فضایی شهری(موردمطالعه: شهر همدان)» بیان نمودند که اسکان غیررسمی به جزء جدایی‌ناپذیر شهرها و شهرنشینی تبدیل شده است که شهرنشینی ایران نیز از این مقوله مستثنی نیست. بنابراین اسکان غیررسمی ازیک‌سو بازتاب فضایی نابرابری‌ها و بی‌عدالتی‌های اجتماعی، اقتصادی و توزیع امکانات و منابع در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی، و ازسوی‌دیگر حاصل کاستی‌های برنامه‌ریزی شهری و مسکن، شهروندزدایی و توجه‌نداشتن به نیازهای اجتماعی و اقتصادی گروه‌های کم‌درآمد در طرح‌های توسعه شهری است.

رضایی و همکاران (۱۴۰۱)، در تحقیقی باعنوان «شناسایی پیشران‌های مؤثر در بازآفرینی شهری سکونتگاه‌های غیررسمی با رویکرد آینده‌پژوهی(نمونهٔ موردی: شهر زاهدان)» بیان نمودند که توسعهٔ افسارگسیختهٔ شهرنشینی تأثیرات و پیامدهای منفی بر کالبد

شهرها به‌جای گذاشته و موجب برهم‌خوردن تعادل‌های اجتماعی و محیطی و درنتیجه ظهور سکونتگاه‌های غیررسمی و بافت‌های ناکارآمد شهری گشته است. رویکرد بازآفرینی شهری با ایجاد تغییرات مثبت و پایدار، در پی ارتقای این بافت‌های ناکارآمد می‌باشد. براساس نتایج مدل تحلیل ساختاری، ده شاخص به‌عنوان مهم‌ترین و کلیدی‌ترین شاخص‌های مؤثر بر بازآفرینی شهری در شهر زاهدان انتخاب شد که از میان این ده شاخص انتخاب‌شده، هفت شاخص از گروه متغیر مدیریتی‌نهادی و قانونی، دو شاخص از گروه متغیر اجتماعی‌فرهنگی و یک شاخص هم از گروه متغیر محیطی و کالبدی بوده‌اند. درنتیجه مهم‌ترین و کلیدی‌ترین متغیر در بازآفرینی شهری در شهر زاهدان، متغیر مدیریتی‌نهادی و قانونی است.

گلپایگانی و همکاران (۱۴۰۰)، در تحقیقی باعنوان «واسنجی وضعیت کالبدی سکونتگاه‌های غیررسمی با تأکید بر مدیریت شهری(مطالعهٔ موردی: شهرک جعفرآباد کرمانشاه)» بیان نمودند که هدف تحقیق حاضر، واسنجی وضعیت کالبدی سکونتگاه‌های غیررسمی و جایگاه مدیریت شهری در ساماندهی آن (مطالعهٔ موردی: شهرک جعفرآباد کرمانشاه)، می‌باشد. نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نشان داد وضعیت کالبدی شهرک جعفرآباد کرمانشاه نامناسب است. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه، گویای عدم عملکرد مناسب مدیریت شهری در بازآفرینی کالبدی شهرک جعفرآباد کرمانشاه است. درنهایت نتایج رتبه‌بندی سازمان‌های شهری دخیل در ساماندهی شهرک جعفرآباد با استفاده از مدل ویکور فازی نشان داد که شهرداری در اولویت قرار دارد.

گی یر[1] و همکاران (۲۰۲۳)، در تحقیقی با عنوان «تضادها و هم‌افزایی بین مدیریت مرسوم کاربری اراضی و برنامه‌ریزی شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی» بیان نمودند که این مطالعهٔ تفسیرگرای قوم‌نگاری به بررسی این موضوع می پردازد که چگونه سکونتگاه‌های غیررسمی توسط سیستم‌های مرسوم مدیریت اراضی CLMS برنامه‌ریزی و تنظیم می‌شود و همکاری بین مقررات مرسوم توسعهٔ غیررسمی و برنامه‌ریزی شهری سکونتگاه‌های غیررسمی در کیپ‌تاون را تحلیل می‌کند. ترکیب آیین‌نامه‌های منطقه‌بندی و CLMS یک منطقهٔ خاکستری قانونی در شهرک‌ها ایجاد می‌کند. CLMS دارای ساختارهای قدرت چندمرکزی و ترکیبی از شیوه های نظارتی است که آیین‌نامه‌های منطقه‌بندی را مشروعیت‌زدایی می‌کند؛ همچنین نقش جدیدی را توسط متخصصان برای برنامه‌ریزی شهری، به دور از مدیریت فنی سنتی و به‌منظور اجرای عملی‌تر و گزینشی‌تر منطقه‌بندی توسط مقامات سطح پایین شهرداری تعریف می‌کند که براساس قوانین رایج و آزمون‌های روابط اساسی و با همکاری نزدیک با مشاوران محلی، پلیس و نمایندگان عمومی مرتبط با CLMS است.

ژانگ[2] و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیقی با عنوان «حاکمیت شبکهٔ نوسازی شهری: تحلیل مقایسه‌ای دو شهر در چین» بیان نمودند که نوسازی شهری یک انتخاب راهبردی مهم برای ارتقای توسعهٔ شهری بوده است که شامل چندین ذینفع با منافع مختلف، مانند دولت، شرکت‌ها، جوامع و ساکنان است و یک اقدام جمعی پیچیده است؛ بنابراین چگونگی هماهنگ‌کردن خواسته‌های پیچیدهٔ ذینفعان مختلف در نوسازی شهری، بهبود کارایی پروژه‌های نوسازی شهری و اطمینان از پیشرفت منظم نوسازی شهری بسیار مهم است.

لئو[3] و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیقی با عنوان «بررسی در مورد حکمرانی مشارکتی بازآفرینی شهری براساس یک شبکهٔ بیزی: مورد چونگ کینگ» بیان نمودند که توسعهٔ سریع اقتصاد و شهرنشینی منجر به پروژه‌های بازآفرینی شهری متعددی شده است و حکمرانی مشارکتی به‌طور فزاینده‌ای برای رسیدگی به مسائل مدیریتی که در طول بازآفرینی شهری رخ می‌دهند، حمایت می‌شود. بااین‌حال همکاری قوی هنوز یک چالش بزرگ بین سهامداران متعدد در طول فرآیند بازآفرینی شهری است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که میزان همکاری دولت‌های مرتبط، کارایی حل تعارض، میزان مشارکت عمومی و عادی‌بودن مشارکت عمومی ممکن است عواملی کلیدی باشند که منجر به رفتار مشارکتی می‌شوند. درنهایت بحث‌های بیشتری انجام شده که براساس آن، پیامدهای سیاستی برای ارتقای حکمرانی مشارکتی در بازآفرینی شهری ترسیم شده است.

روش شناسی (مواد و روش‌ها)

1 Geyer
2 Zhang
3 Liu

تحقیق حاضر به‌لحاظ هدف، کاربردی‌توسعه‌ای است؛ چراکه می‌تواند در حوزهٔ برنامه‌ریزی شهری کاربرد داشته باشد. به‌لحاظ نحوهٔ گردآوری داده‌ها، تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی) از نوع پیمایشی مقطعی است؛ چراکه به‌دنبال به‌دست‌آوردن اطلاعاتی دربارهٔ دیدگاه‌ها، باورها، نظرات، رفتارها، انگیزه‌ها یا مشخصات گروهی از اعضای جامعه در مقطع زمانی خاص است. به‌لحاظ ماهیت داده‌ها نیز کمّی است، زیرا داده‌های موردنیاز تحقیق ازطریق پرسشنامهٔ دارای طیف لیکرت جمع‌آوری گردیده است.

جامعهٔ آماری تحقیق حاضر شامل جمعیت مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر است. نمونهٔ آماری به روش تصادفی انتخاب شده و جمعیت این مناطق که دارای شرایط ورود به نمونهٔ آماری بودند، براساس دو شرط حداقل سن ۲۵ سال و حداقل مدت سکونت پنج سال در محله‌های موردنظر که آشنایی کافی از موقعیت زندگی خود داشتند، انتخاب شدند. به‌این‌ترتیب ازآنجایی‌که جمعیت موردنظر این چهار محله تفاوت فاحشی با هم ندارد، به‌منظور رعایت تجانس، از هر محله چهل نفر به‌عنوان نمونهٔ آماری به روش تصادفی انتخاب شده‌اند.

پرسشنامهٔ مورداستفاده برای تبیین مدیریت هم‌افزای شهری در بازآفرینی و بهسازی سکونتگاه های غیر رسمی دارای پرسش‌های ساختارمند و بسته به مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای بوده و با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای نگارنده، پرسش‌نامه‌ای با تعداد چهل عامل، در سه بعد و نه معیار، شناسایی و خوشه‌بندی شد. روایی پرسش‌نامه ازطریق روایی صوری و محتوایی و همچنین پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ بالای هفتاد درصد موردتأیید واقع شد.

برای شناخت وضعیت مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری در نهادسازی بهسازی سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرمان، از آزمون آماری تی‌تک نمونه‌ای، و برای بررسی مقایسه‌ای مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری بین محله‌ها، از آزمون تحلیل واریانس در نرم‌افزار Spss بهره گرفته شده است. جدول ۱. گویه ها سؤالات پرسشنامه که از ساکنین سکونتگاه های غیر رسمی به صورت مصاحبه پرسیده شده را نشان می دهد.

جدول ۱. سوالات پرسشنامه

Table 1. Questionnaire Questions

مولفه	معیار	معرف‌ها
ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی) در بازآفرینی بافت های اسکان غیررسمی	سرمایه محلی سکونتگاههای غیررسمی	میزان تجربه شما در نهادسازی محلی (مانند سمن ها) جهت بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی چگونه است؟
		افراد متخصص محلی در سکونتگاه‌های غیررسمی وجود دارد؟
		مهارتهای ساکنین در سکونتگاه های غیررسمی به چه میزان است؟
	ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاههای غیررسمی	تمایل ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی(مانند سمن ها) به چه میزان است؟
		انگیزه ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی(مانند سمن ها) به چه میزان است؟
		مقبولیت نهادهای محلی(مانند سمن ها) در میان مردم ساکن در سکونتگاه‌های غیررسمی به چه میزان است؟
		مشارکت مردم با نهادهای مدیریت شهری در حال حاضر به چه میزان است؟
		اعتماد مردم سکونتگاههای غیررسمی به مدیریت شهری به چه میزان است؟
		مشارکت ساکنان در نهادسازی بازآفرینی بافت های سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟
		انطباق‌پذیری برنامه‌های نهادهای دولتی پیرامون بازآفرینی، با دیدگاه ساکنان اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
	همبستگی اجتماعی	همبستگی جمعی و همکاری ساکنان در بازآفرینی بافت‌های سکونتگاه های غیررسمی به چه میزان است؟
مشارکت نهادی و تشریک مساعی نهادی در بازآفرینی بافت های اسکان غیررسمی	سرمایه اجتماعی درون نهادی	اعتماد ساکنان از لحاظ درون نهادی(دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		از نظر ساکنان میزان مشارکت درون نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		انسجام و توان جمعی نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
	سرمایه اجتماعی میان نهادی	میزان مشارکت بین نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		تسهیلگری میان نهادی (دولتی و غیر دولتی)در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		تعامل میان نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		منابع نهادها در بازآفرینی محله مبنا (مورد نظر) و شهرنگر بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟

		رسمیت نهادی در مدیریت شهری در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی
		برنامه‌ریزی و مدیریت محلی در بازآفرینی بافت های سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟
		برنامه‌ریزی راهبردی نهادهای مداخله در بازآفرینی بافت های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		پاسخگویی نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت های اسکان غیررسمی به چه میزاناست؟
		شفاف سازی نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		زیست پذیر نمودن سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟
		حفظ و توجه به ارزشها و میراث نمادین و هویتی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		انعطاف‌پذیری نهادی (دولتی و غیر دولتی) در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی		شفاف بودن قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		تعدد قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		همپوشانی قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
بستر قانونی لازم		تناسب قوانین و مقررات ملی مداخله با شرایط محلی سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟
		اختیار نهادها (دولتی و غیر دولتی)در تدوین مقررات در جهت بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		میزان الزام قانونی در همکاری نهادها در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		ارائه سیاست‌های تشویقی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		میزان اجرای برنامه‌های آموزشی توسط دفاتر و نهادهای بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟
حضور نهادی		حضور ذینفعان و ذینفوذان در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟
		حضور نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری به چه میزان است؟
		وضعیت ارتباط و تعامل نهادی با نهادهای محلی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟
		وضعیت اعطای اختیار به سازمان‌های مردم نهاد در حوزه بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟
		وضعیت تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟

قلمرو جغرافیایی (محدوده مورد مطالعه)

شهر کرمان در جنوب خاور ایران، یکی از کلان‌شهرهای ایران است که مرکز استان کرمان و مرکز شهرستان کرمان است. در محدوده‌ای با موقعیت ۵۷ درجه و ۴ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۰ درجه و ۱۷ دقیقه عرض جغرافیایی در دشتی مابین دو رشته جبال مرکزی و زاگرس واقع شده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا به‌طور متوسط حدود ۱۷۶۰ متر و مساحت کل شهر ۲۴۰ کیلومترمربع است. جدول ۲. محله های اسکان غیر رسمی شهر کرمان به همراه جمعیت و مساحت آنها را نشان می دهد.

جدول۲. محله‌های سکونتگاه غیررسمی شهر کرمان

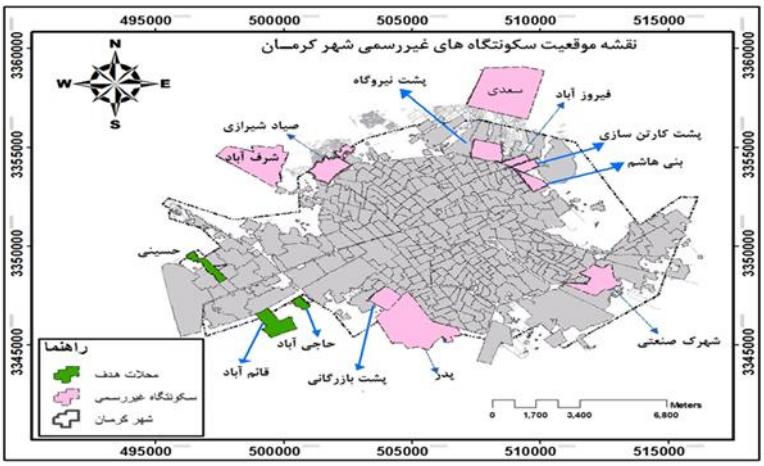
Table 2. Informal Settlement Neighborhoods of Kerman City

نام محله	جمعیت (نفر)	مساحت (هکتار)
شهرک شهید صیاد شیرازی	۱۳۱۳۴	۵۱۹
شهرک بنی هاشم (پشت بند مملکت)	۱۴۶۲۹	۲۸۵
شهرک پدر (الله آباد)	۱۴۳۵۶	۲۳۶
شهرک صنعتی	۱۳۴۷۲	۵۹۹

برگرفته از اطلاعات دفاتر تسهیلگری وابسته به شهرداری مرکزی شهرستان کرمان،۱۴۰۰

سکونتگاه غیر رسمی مهم‌ترین مشکل شهر کرمان است. جمعیت این شهر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، معادل ۵۳۷٬۷۱۸ نفر بوده است (سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵). شهر کرمان دارای چهار سکونتگاه غیررسمی صیاد شیرازی، محلهٔ بنی‌هاشم، محلهٔ شهرک صنعتی و محلهٔ شهرک پدر است (شکل ۱). این چهار منطقه در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۹۳ در گزارش ارائه‌شده از طرف ادارهٔ کل راه و شهرسازی استان، به‌عنوان مهم‌ترین مناطق حاشیه‌نشین و مهم‌ترین کانون‌های آسیب شهر کرمان معرفی شده‌اند. در رابطه با

جمعیت این مناطق تاکنون آمار دقیقی از طرف ساختار نهادی محلی ارائه نشده اما حسب آمارهٔای غیررسمی، بیش از ۳۰۰۰۰ نفر جمعیت در این مناطق زندگی می‌کنند (Mokhtari et al, 2018). شکل زیر مناطق سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرمان را بر روی نقشه نشان می دهد.

شکل ۱. محله‌های سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان

Figure 1. Neighborhoods of Informal Settlements of Kerman City

یافته‌ها و بحث

در این قسمت از پژوهش به ارزیابی و تحلیل وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری در بهسازی سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرمان و تفاوت وضعیت آن در چهار محلهٔ موردبررسی پرداخته می‌شود.

وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری در بازآفرینی و بهسازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان چگونه است؟

برای بررسی وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری، از آمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. به‌دلیل اینکه سؤالات پرسش‌نامه، دارای پنج گزینه برای پاسخگویی بوده است، میانگین فرضی برای بررسی وضعیت، عدد ۳ قرار گرفته است که با مقایسهٔ نتایج به‌دست‌آمده می‌توان بررسی نمود که از نظر جمعیت سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان، بین وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری با عدد ۳ (وضعیت متوسط) تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر، و در همین راستا افرضیه‌های آماری زیر مطرح می‌شود:

H0: میانگین‌ها وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری در باززنده‌سازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان دارای اختلاف معنادار با حد متوسط ۳ نیست؛ $\mu=3$

H1: میانگین‌ها وضعیت مؤلفهٔای مدیریت هم‌افزایی شهری در باززنده‌سازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان دارای اختلاف معنادار با حد متوسط ۳ است؛ $\mu\neq3$

بررسی وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی)

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تی تک‌نمونه‌ای به ارزیابی و تحلیل وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی با سه معیار: ۱. سرمایهٔ محلی سکونتگاه‌های غیررسمی، ۲. ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی، ۳. همبستگی اجتماعی، و یازده معرف آن پرداخته شده است (جدول۳).

جدول۳. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای بررسی وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی و معیارها و معرف‌های آن

Table 3. One-Sample t-Test Results Examining the Status of the Component of Institutional Capacity Building and Its Criteria and Indicators

عوامل	مقدار آزمون = ۳					
	آماره تی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	محدودهٔ اطمینان ۹۵ درصد	
					حدپایین	حدبالا
میزان تجربهٔ شما در نهادسازی محلی (مانند تشکیل سمن‌ها) جهت باززنده‌سازی مناطق حاشیه‌نشین چگونه است؟	-۲/۲۵	۰/۰۲	۲/۷۷	-۰/۲۳	-۰/۴۳	-۰/۰۴
افراد متخصص محلی در سکونتگاه‌های غیررسمی وجود دارد؟	-۰/۵۹	۰/۰۱	۲/۷۸	-۰/۲۳	-۰/۴۰	-۰/۰۵
مهارت‌های ساکنین در سکونتگاه‌های غیررسمی به چه میزان است؟	-۳/۱۳	۰/۰۰	۲/۷۴	-۰/۲۶	-۰/۴۳	-۰/۱۰
سرمایهٔ محلی سکونتگاه‌های غیررسمی	**-۳/۶۲**	**۰/۰۰**	**۲/۷۶**	**-۰/۲۴**	**-۰/۳۷**	**-۰/۱۱**
تمایل ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی (مانند تشکیل سمن‌ها) به چه میزان است؟	-۲/۱۵	۰/۰۳	۲/۷۸	-۰/۲۲	-۰/۴۲	-۰/۰۲
انگیزهٔ ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی (مانند تشکیل سمن‌ها) به چه میزان است؟	-۱/۷۱	۰/۰۹	۲/۸۶	-۰/۱۴	-۰/۳۱	۰/۰۲
مقبولیت نهادهای محلی (مانند سمن‌ها) در میان مردم ساکن در سکونتگاه‌های غیررسمی به چه میزان است؟	-۴/۵۵	۰/۰۰	۲/۶۰	-۰/۴۰	-۰/۵۷	-۰/۲۳
مشارکت مردم با نهادهای مدیریت شهری درحال‌حاضر به چه میزان است؟	-۳/۵۹	۰/۰۰	۲/۵۶	-۰/۳۵	-۰/۵۴	-۰/۱۶
اعتماد مردم سکونتگاه‌های غیررسمی به مدیریت شهری به چه میزان است؟	-۹/۸۴	۰/۰۰	۲/۱۳	-۰/۸۷	-۱/۰۴	-۰/۶۹
مشارکت ساکنان در نهادسازی بازآفرینی بافت‌های سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟	-۲/۲۰	۰/۰۳	۲/۸۰	-۰/۲۰	-۰/۳۸	-۰/۰۲
انطباق‌پذیری برنامه‌های نهادهای دولتی پیرامون بازآفرینی با دیدگاه ساکنان اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۸/۱۲	۰/۰۰	۲/۳۴	-۰/۶۶	-۰/۸۲	-۰/۵۰
ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی	**-۶/۴۲**	**۰/۰۰**	**۲/۵۹**	**-۰/۴۱**	**-۰/۵۳**	**-۰/۲۸**
همبستگی جمعی و همکاری ساکنان در بازآفرینی بافت‌های سکونتگاه‌های غیررسمی به چه میزان است؟	-۲/۴۴	۰/۰۲	۲/۷۷	-۰/۲۳	-۰/۴۲	-۰/۰۴
همبستگی اجتماعی	**-۲/۴۴**	**۰/۰۲**	**۲/۷۷**	**-۰/۲۳**	**-۰/۴۲**	**-۰/۰۴**
ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی)	-۵/۳۵	۰/۰۰	۲/۷۱	-۰/۲۹	-۰/۴۰	-۰/۱۸

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی و تمامی معیارها (سرمایهٔ محلی سکونتگاه‌های غیررسمی، ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی، همبستگی اجتماعی) و معرف‌های آن، بجز معرف انگیزهٔ ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی (مانند تشکیل سمن‌ها) به چه میزان است؟، کمتر از ۰/۰۵ (آمارهٔ تی بزرگ‌تر از ۱/۹۶) می‌باشد و این بدان معناست که میانگین ظرفیت نهادسازی و معیارها و معرف‌های آن اختلاف معناداری با حد متوسط ۳ دارد و ازآنجایی‌که این اختلاف میانگین منفی است (میانگین کوچک‌تر از ۳ است)، بنابراین وضعیت ظرفیت نهادسازی و معیارها (سرمایهٔ محلی سکونتگاه‌های غیررسمی، ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی، همبستگی اجتماعی) و معرف‌های آن کمتر از حد متوسط است و در وضعیت نامطلوبی قرار دارند.

ازطرف‌دیگر نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای معرف «انگیزهٔ ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی(مانند تشکیل سمن‌ها) به چه میزان است؟» از معیار ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی بیشتر

از ۰/۰۵ (آمارهٔ تی کمتر از ۱/۹۶) می‌باشد و این بدان معناست که میانگین به‌دست‌آمده برای این معرف اختلاف میانگین معناداری با حد متوسط ۳ ندارد؛ بنابراین وضعیت انگیزهٔ ساکنان اسکان غیررسمی به نهادسازی(مانند تشکیل سمن‌ها) در حد متوسط است.

بررسی وضعیت مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تی تک‌نمونه‌ای به ارزیابی و تحلیل وضعیت مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی با دو معیار: ۱. سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی، ۲. سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی، و هفت معرف آن پرداخته شده است (جدول۴).

جدول۴. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای بررسی وضعیت مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیارها و معرف‌های آن

Table 4. One-Sample t-Test Results Examining the Status of the Component of Institutional Participation and Institutional Collaboration and Its Criteria and Indicators

عوامل	مقدار آزمون = ۳					
	آماره تی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	محدودهٔ اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد بالا
اعتماد ساکنان از لحاظ درون‌نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۶/۵۹	۰/۰۰	۲/۴۴	-۰/۵۶	-۰/۷۲	-۰/۳۹
ازنظر ساکنان، میزان مشارکت درون‌نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۳/۵۵	۰/۰۰	۲/۷۵	-۰/۲۵	-۰/۳۹	-۰/۱۱
اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۳/۵۴	۰/۰۰	۲/۷۱	-۰/۲۹	-۰/۴۶	-۰/۱۳
انسجام و توان جمعی نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۵/۱۶	۰/۰۰	۲/۶۱	-۰/۳۹	-۰/۵۴	-۰/۲۴
سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی	**-۶/۳۴**	**۰/۰۰**	**۲/۶۳**	**-۰/۳۷**	**-۰/۴۹**	**-۰/۲۶**
میزان مشارکت بین‌نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۳/۴۲	۰/۰۰	۲/۷۳	-۰/۲۷	-۰/۴۲	-۰/۱۱
تسهیلگری میان‌نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	۰/۸۴	۰/۴۰	۳/۰۷	۰/۰۷	-۰/۰۹	۰/۲۳
تعامل میان‌نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۴/۴۹	۰/۰۰	۲/۶۲	-۰/۳۸	-۰/۵۵	-۰/۲۱
سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی	**-۳/۰۱**	**۰/۰۰**	**۲/۸۱**	**-۰/۱۹**	**-۰/۳۲**	**-۰/۰۷**
مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی	-۵/۲۳	۰/۰۰	۲/۷۲	-۰/۲۸	-۰/۳۹	-۰/۱۸

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و تمامی معیارها (سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی، سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی) و معرف‌های آن کمتر از ۰/۰۵ (آمارهٔ تی بزرگ‌تر از ۱/۹۶)می‌باشد و این بدان معناست که میانگین مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیارها و معرف‌های آن اختلاف معناداری با حد متوسط ۳ دارد و ازآنجایی‌که این اختلاف میانگین منفی است (میانگین کوچک‌تر از ۳ است)، وضعیت مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیارها (سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی، سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی) و معرف‌های آن کمتر از حد متوسط است و در وضعیت نامطلوبی قرار دارند.

بررسی وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تی تک‌نمونه‌ای به ارزیابی و تحلیل وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی با چهار معیار: ۱. توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی، ۲. خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، ۳. بستر قانونی لازم، ۴. حضور نهادی، و ۲۲ معرف آن پرداخته شده است (جدول۵).

جدول ۵. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای بررسی وضعیت مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارها و معرف‌های آن

Table 5. One-Sample t-Test Results Examining the Status of the Component of Institutional Capacity and Arrangements and Its Criteria and Indicators

عوامل	مقدار آزمون = ۳					
	آماره تی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	محدودهٔ اطمینان ۹۵ درصد	
					حد پایین	حد بالا
منابع نهادها در بازآفرینی محلهٔ مبنا (موردنظر) و شهرنگر بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۶/۸۵	۰۰/۰۰	۲/۴۸	-۰/۵۲	-۰/۶۷	-۰/۳۷
رسمیت نهادی در مدیریت شهری در بازآفرینی بافت اسکان غیررسمی	-۶/۷۸	۰/۰۰	۲/۴۹	-۰/۵۱	-۰/۶۵	-۰/۳۶
برنامه‌ریزی و مدیریت محلی در بازآفرینی بافت‌های سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟	-۶/۱۵	۰/۰۰	۲/۵۳	-۰/۴۸	-۰/۶۳	-۰/۳۲
برنامه‌ریزی راهبردی نهادهای مداخله در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۹/۴۵	۰/۰۰	۲/۳۳	-۰/۶۷	-۰/۸۱	-۰/۵۳
پاسخگویی نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۲/۸۳	۰/۰۱	۲/۷۵	-۰/۲۵	-۰/۴۲	-۰/۰۸
شفاف‌سازی نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۱۰/۰۱	۰/۰۰	۲/۱۹	-۰/۸۱	-۰/۹۷	-۰/۶۵
زیست‌پذیر نمودن سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟	-۸/۶۹	۰/۰۰	۲/۳۱	-۰/۶۹	-۰/۸۵	-۰/۵۴
حفظ و توجه به ارزش‌ها و میراث نمادین و هویتی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۶/۸۰	۰/۰۰	۲/۵۴	-۰/۴۶	-۰/۶۰	-۰/۳۳
انعطاف‌پذیری نهادی (دولتی و غیردولتی) در بازآفرینی بافت-های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۹/۲۶	۰/۰۰	۲/۳۱	-۰/۶۹	-۰/۸۳	-۰/۵۴
توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی	**-۱۲/۱۵**	**۰/۰۰**	**۲/۴۴**	**-۰/۵۶**	**-۰/۶۵**	**-۰/۴۷**
شفاف‌بودن قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۸/۶۸	۰/۰۰	۲/۲۸	-۰/۷۲	-۰/۸۸	-۰/۵۶
تعدد قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۷/۱۴	۰/۰۰	۲/۴۳	-۰/۵۷	-۰/۷۳	-۰/۴۱
همپوشانی قوانین و مقررات در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۱۴/۶۵	۰/۰۰	۲/۰۱	-۰/۹۹	-۱/۱۳	-۰/۸۶
خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی	**-۱۳/۳۰**	**۰/۰۰**	**۲/۲۴**	**-۰/۷۶**	**-۰/۸۷**	**-۰/۶۵**
تناسب قوانین و مقررات ملی مداخله با شرایط محلی سکونتگاه غیررسمی به چه میزان است؟	-۸/۷۰	۰/۰۰	۲/۳۳	-۰/۶۸	-۰/۸۳	-۰/۵۲
اختیار نهادها (دولتی و غیردولتی) در تدوین مقررات در جهت بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۵/۲۴	۰/۰۰	۲/۵۶	-۰/۴۴	-۰/۶۰	-۰/۲۷
میزان الزام قانونی در همکاری نهادها در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۷/۶۰	۰/۰۰	۲/۳۶	-۰/۶۴	-۰/۸۱	-۰/۴۸
ارائهٔ سیاست‌های تشویقی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	-۱۰/۴۲	۰/۰۰	۲/۲۳	-۰/۷۷	-۰/۹۱	-۰/۶۲
میزان اجرای برنامه‌های آموزشی توسط دفاتر و نهادهای بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟	-۶/۷۴	۰/۰۰	۲/۴۶	-۰/۵۴	-۰/۷۰	-۰/۳۸
بستر قانونی لازم	**-۱۱/۰۸**	**۰/۰۰**	**۲/۳۹**	**-۰/۶۱**	**-۰/۷۲**	**-۰/۵۰**
حضور ذینفعان و ذینفوذان در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم-سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟	۰/۱۴	۰/۸۹	۳/۰۱	۰/۰۱	-۰/۱۶	-۰/۱۸

عوامل	مقدار آزمون = ۳				
	آماره تی	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	محدودهٔ اطمینان ۹۵ درصد
					حد پایین / حد بالا
حضور نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری به چه میزان است؟	-۱/۱۸	۰/۲۴	۲/۹۱	-۰/۰۹	-۰/۲۵ / -۰/۰۶
وضعیت ارتباط و تعامل نهادی با نهادهای محلی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟	-۴/۵۴	۰/۰۰	۲/۶۷	-۰/۳۳	-۰/۴۸ / -۰/۱۹
وضعیت اعطای اختیار به سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزهٔ بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟	-۵/۱۳	۰/۰۰	۲/۶۴	-۰/۳۶	-۰/۵۰ / -۰/۲۲
وضعیت تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی چگونه است؟	-۱۳/۱۴	۰/۰۰	۲/۰۴	-۰/۹۶	-۱/۱۰ / -۰/۸۱
حضور نهادی	**-۵/۹۴**	**۰/۰۰**	**۲/۶۵**	**-۰/۳۵**	**-۰/۴۶ / -۰/۲۳**
ظرفیت و ترتیبات نهادی	**-۱۳/۱۵**	**۰/۰۰**	**۲/۴۳**	**-۰/۵۷**	**-۰/۶۶ / -۰/۴۹**

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و تمامی معیارها (توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی، خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، بستر قانونی لازم، حضور نهادی) و معرف‌های آن (بجز معرف‌های حضور ذینفعان و ذینفوذان در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟ و حضور نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری به چه میزان است؟)، کمتر از ۰/۰۵ (آمارهٔ تی بزرگ‌تر از ۱/۹۶)می‌باشد و این بدان معناست که میانگین ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارها و معرف‌های آن اختلاف معناداری با حد متوسط ۳ دارد و ازآنجایی‌که این اختلاف میانگین منفی است(میانگین کوچک‌تر از ۳ است)؛ بنابراین وضعیت ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارها (توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی، خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، بستر قانونی لازم، حضور نهادی) و معرف‌های آن کمتر از حد متوسط است و در وضعیت نامطلوبی قرار دارند.

ازطرف‌دیگر نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای معرف‌های (حضور ذینفعان و ذینفوذان در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی به چه میزان است؟ و حضور نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری به چه میزان است؟) از معیار حضور نهادی بیشتر از ۰/۰۵(آمارهٔ تی کمتر از ۱/۹۶)می‌باشد و این بدان معناست که میانگین به‌دست‌آمده برای این معرف اختلاف میانگین معناداری با حد متوسط ۳ ندارد، بنابراین وضعیت حضور ذینفعان و ذینفوذان در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی و حضور نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری در حد متوسط است.

وضعیت مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری در بهسازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان در چهار محلهٔ مورد بررسی چه تفاوتی با هم دارد؟

برای بررسی تفاوت وضعیت مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر از آمون تحلیل واریانس یک‌طرفه[1] استفاده شده است و فرضیه‌های آماری زیر مطرح می‌شود:

H0 تفاوت معناداری بین میانگین مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری در باززنده‌سازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان در چهار محله وجود ندارد؛ $H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3 = \cdots = \mu_n$

H1 تفاوت معناداری بین میانگین مؤلفهٔ‌های مدیریت هم‌افزایی شهری در باززنده‌سازی مناطق حاشیه‌نشین شهر کرمان در چهار محله وجود دارد؛ $H_1: \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3 \neq \cdots \neq \mu_n$

[1] ANOVA

بررسی تفاوت میانگین مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی) در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تحلیل واریانس به ارزیابی و تحلیل تفاوت میانگین ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی) در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر پرداخته شده است (جدول۶).

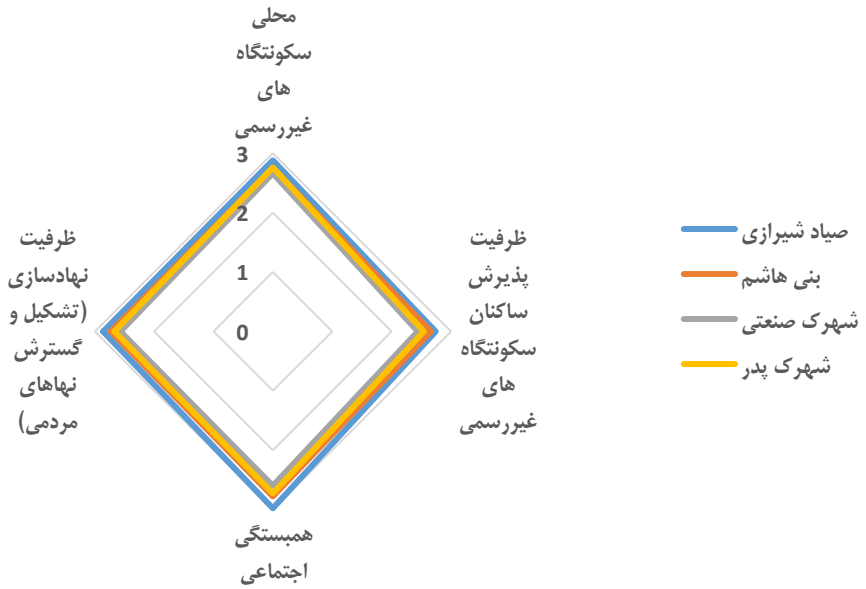
جدول ۶ . تحلیل واریانس ظرفیت نهادسازی در بین محله‌های مختلف

Table 6. Analysis of Variance of Institutional Capacity Building Among Different Neighborhoods

معیارها		مجموع مربعات	درجهٔ آزادی	میانگین مربعات	آمارهٔ F	سطح معناداری
سرمایهٔ محلی سکونتگاه‌های غیررسمی	بین‌گروهی	۰/۹۵	۳	۰/۳۲	۰/۴۵	۰/۷۲
	دورن‌گروهی	۱۱۰/۴۳	۱۵۶	۰/۷۱		
	کل	۱۱۱/۳۷	۱۵۹			
ظرفیت پذیرش ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی	بین‌گروهی	۲/۰۷	۳	۰/۶۹	۱/۰۸	۰/۳۶
	دورن‌گروهی	۹۹/۴۳	۱۵۶	۰/۶۴		
	کل	۱۰۱/۵۱	۱۵۹			
همبستگی اجتماعی	بین‌گروهی	۲/۲۹	۳	۰/۹۷	۰/۶۷	۰/۵۷
	دورن‌گروهی	۲۲۵/۵۳	۱۵۶	۱/۴۵		
	کل	۲۲۸/۴۴	۱۵۹			
ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهادهای مردمی)	بین‌گروهی	۱/۸۲	۳	۰/۶۱	۱/۲۸	۰/۲۸
	دورن‌گروهی	۷۳/۹۳	۱۵۶	۰/۴۷		
	کل	۷۵/۷۵	۱۵۹			

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) و معیارهای آن بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این بدان معناست که تفاوت معناداری بین میانگین مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) در چهار محله مشاهده نمی‌شود و درواقع وضعیت مدیریت هم‌افزایی شهری به‌لحاظ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) در چهار محله یکسان است و چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر به‌عنوان سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان شرایط یکسانی دارند. تفاوت میانگین مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) و معیارهای آن در ادامه آمده است (شکل۲).

شکل ۲. وضعیت گرافیکی تفاوت میانگین مؤلفهٔ ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) در چهار محله برگرفته از: یافته‌های تحقیق

Figure 2. Graphical Status of the Difference in the Mean of the Component of Institutional Capacity Building (Formation and Expansion of People's Institutions) in Four Neighborhoods

همان‌طور که در شکل ۱ مشخص است، میانگین ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) و معیارهای آن در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر تقریباً بر هم منطبق است و بین میانگین ظرفیت نهادسازی (تشکیل و گسترش نهاهای مردمی) و معیارهای آن در این چهار محله تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود و میانگین ظرفیت نهادسازی و معیارهای آن پایین‌تر از حد متوسط ۳ می‌باشد.

بررسی تفاوت میانگین مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تحلیل واریانس به ارزیابی و تحلیل تفاوت میانگین مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر پرداخته شده است (جدول۷).

جدول۷ . تحلیل واریانس مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی در بین محله‌های مختلف

Table 7. Analysis of Variance of Institutional Participation and Institutional Collaboration Among Different Neighborhoods

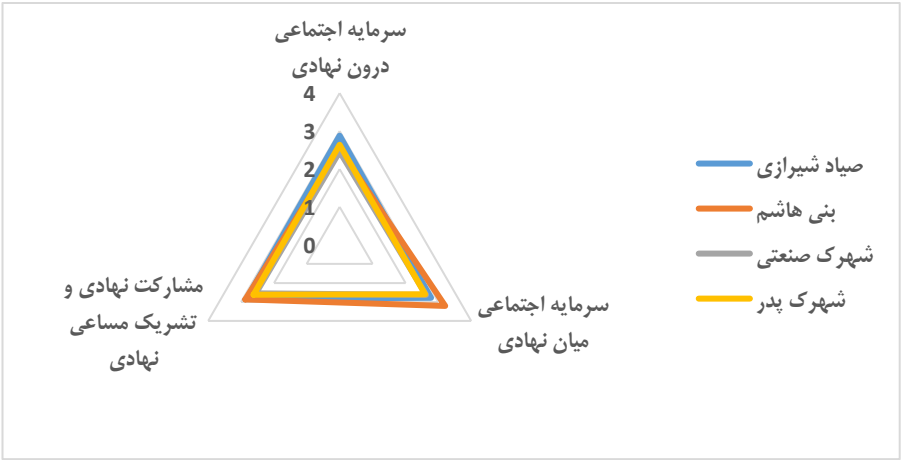
معیارها		مجموع مربعات	درجهٔ آزادی	میانگین مربعات	آمارهٔ F	سطح معناداری
سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی	بین‌گروهی	۳/۹۷	۳	۱/۳۲	۲/۴۵	۰/۰۷
	درون‌گروهی	۸۴/۱۵	۱۵۶	۰/۵۴		
	کل	۸۸/۱۵	۱۵۹			
سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی	بین‌گروهی	۹/۳۹	۳	۳/۱۳	۵/۰۹	۰/۰۰
	درون‌گروهی	۹۵/۸۳	۱۵۶	۰/۶۱		
	کل	۱۰۵/۲۲	۱۵۹			
مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی	بین‌گروهی	۲/۹۰	۳	۰/۹۷	۲/۱۰	۰/۱۰
	درون‌گروهی	۷۱/۸۱	۱۵۶	۰/۴۶		
	کل	۷۴/۷۱	۱۵۹			

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این بدان معناست که تفاوت معناداری بین میانگین مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی در چهار محله مشاهده نمی‌شود و درواقع وضعیت مدیریت هم‌افزایی شهری به‌لحاظ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی در چهار محله یکسان است و چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر به‌عنوان سکونتگاه‌های غیررسمی شهر کرمان شرایط یکسانی دارند.

ازطرف‌دیگر نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این بدان معناست که تفاوت معناداری بین میانگین معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی در چهار محله مشاهده می‌شود و درواقع وضعیت مدیریت هم‌افزایی شهری به‌لحاظ معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی در چهار محله یکسان نیست و محلهٔ

بنی‌هاشم بهترین وضعیت و محلهٔ شهرک پدر بدترین وضعیت را به‌لحاظ سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی دارد. نمودار تفاوت میانگین مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیارهای آن در ادامه آمده است (شکل۳).

شکل۳ .وضعیت گرافیکی تفاوت میانگین مؤلفهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی در چهار محله برگرفته از: یافته‌های تحقیق

Figure 3. Graphical Status of the Difference in the Mean of the Component of Institutional Participation and Institutional Collaboration in Four Neighborhoods

همان‌طور که در شکل ۳ مشخص است، میانگین مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر تقریباً بر هم منطبق است و بین میانگین مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی در این چهار محله تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود و میانگین مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی و معیار سرمایهٔ اجتماعی درون‌نهادی پایین‌تر از حد متوسط (۳) است.

همچنین مطابق نمودار، میانگین معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر بر هم منطبق نیست و بین میانگین معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی در این چهار محله تفاوت معناداری مشاهده می‌شود و میانگین معیار سرمایهٔ اجتماعی میان‌نهادی در محلهٔ بنی‌هاشم بالاتر از حد متوسط (۳) است.

بررسی تفاوت مؤلفهٔ میانگین ظرفیت و ترتیبات نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر

در این قسمت از پژوهش، ازطریق آزمون تحلیل واریانس به ارزیابی و تحلیل تفاوت میانگین ظرفیت و ترتیبات نهادی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر پرداخته شده است (جدول۸).

جدول۸ . تحلیل واریانس ظرفیت و ترتیبات نهادی در بین محله‌های مختلف

Table 8. Analysis of Variance of Institutional Capacity and Arrangements Among Different Neighborhoods

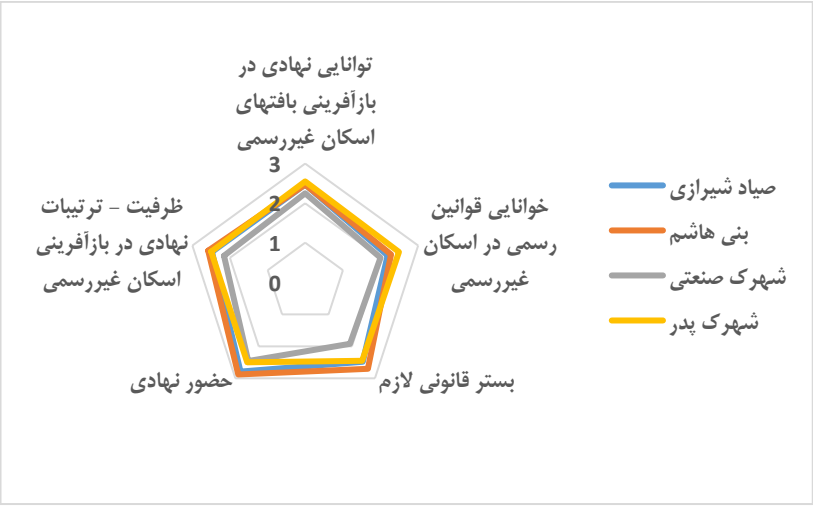
معیارها		مجموع مربعات	درجهٔ آزادی	میانگین مربعات	آمارهٔ F	سطح معناداری
توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی	بین‌گروهی	۱/۹۷	۳	۰/۶۶	۱/۹۴	۰/۱۲
	درون‌گروهی	۵۲/۶۵	۱۵۶	۰/۳۴		
	کل	۵۴/۶۲	۱۵۹			
خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی	بین‌گروهی	۴/۹۸	۳	۱/۶۶	۳/۳۱	۰/۰۲
	درون‌گروهی	۷۸/۱۷	۱۵۶	۰/۵۰		
	کل	۸۳/۱۵	۱۵۹			

بستر قانونی لازم	بین‌گروهی	۱۳/۰۲	۳	۴/۳۴	۱۰/۴۱	۰/۰۰
	درون‌گروهی	۶۵/۰۷	۱۵۶	۰/۴۲		
	کل	۷۸/۰۹	۱۵۹			
حضور نهادی	بین‌گروهی	۵/۱۶	۳	۱/۷۲	۳/۳۰	۰/۰۲
	درون‌گروهی	۸۱/۲۲	۱۵۶	۰/۵۲		
	کل	۸۶/۳۸	۱۵۹			
ظرفیت و ترتیبات نهادی در بازآفرینی اسکان غیررسمی	بین‌گروهی	۴/۱۳	۳	۱/۳۸	۴/۹۰	۰/۰۰
	درون‌گروهی	۴۳/۸۴	۱۵۶	۰/۲۸		
	کل	۴۷/۹۷	۱۵۹			

برگرفته از: یافته‌های تحقیق

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و تمامی معیارهای آن (بجز معیار توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی) کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این بدان معنا ست که تفاوت معناداری بین میانگین مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارهای (خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، بستر قانونی لازم، حضور نهادی) در چهار محله مشاهده می‌شود و درواقع وضعیت مدیریت هم‌افزایی شهری به‌لحاظ مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی در چهار محله یکسان نیست و محلهٔ بنی‌هاشم بهترین وضعیت و محلهٔ شهرک صنعتی بدترین وضعیت را به‌لحاظ ظرفیت و ترتیبات نهادی دارد.

ازطرف‌دیگر نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری به‌دست‌آمده برای معیار توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این بدان معنا است که تفاوت معناداری بین میانگین معیار توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی در چهار محله مشاهده نمی‌شود و درواقع وضعیت مدیریت هم‌افزایی شهری به‌لحاظ توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی در چهار محله یکسان است. نمودار تفاوت میانگین مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارهای آن در ادامه آمده است (شکل ۴).

شکل۴. وضعیت گرافیکی تفاوت میانگین مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی در چهار محله برگرفته از: یافته‌های تحقیق

Figure 4. Graphical Status of the Difference in the Mean of the Component of Institutional Capacity and Arrangements in Four Neighborhoods

همان‌طورکه در نمودار مشخص است، میانگین معیار توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر تقریباً بر هم منطبق است و بین معیار توانایی نهادی در بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی در این چهار محله تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود و میانگین این معیار پایین‌تر از حد متوسط (۳) است. همچنین بر طبق نمودار، میانگین مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارهای (خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، بستر قانونی لازم، حضور نهادی) در چهار محلهٔ صیاد شیرازی، بنی‌هاشم، شهرک صنعتی و شهرک پدر بر هم منطبق نیست و بین میانگین مؤلفهٔ ظرفیت و ترتیبات نهادی و معیارهای (خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی، بستر قانونی لازم، حضور نهادی) در این چهار محله تفاوت معناداری مشاهده می‌شود و میانگین ظرفیت و ترتیبات نهادی در محلهٔ بنی‌هاشم بالاتر از سایر محلات است، اما معیار خوانایی قوانین رسمی در اسکان غیررسمی در محلهٔ شهرک پدر بالاتر از محله‌های دیگر است.

نتیجه‌گیری

نظام‌های مدیریت شهری مبتنی بر فرآیندهای درست، شفاف و مسئولیت‌پذیر، در جامعه‌ی شهری تأثیر فراوان دارد. توجهی که اخیراً به اداره‌ی امور نواحی شهری می شود ناشی از یک عنایت کلی به حکومت خوب به عنوان یک امر توسعه‌ای نیز مهم است. در مدیریت شهری تنها مسئله‌ی مدیریت کارآمد مطرح نیست، بلکه کیفیت مشارکت شهری در ساختارهای تصمیم‌گیری نیز مهم است (سعیدنیا، ۱۳۹۲: ۲۲).

نتایج این تحقیق نشان داد که مناطق حاشیه‌نشین در شهر کرمان به‌لحاظ مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در وضعیت مساعدی به‌سر نمی برند و مدیریت هم‌افزای شهری نیز در محله‌های سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرمان (محلهٔ صیاد شیرازی، محلهٔ بنی‌هاشم، محلهٔ شهرک صنعتی و محلهٔ شهرک پدر) در وضعیت نامساعدی قرار دارد . اسکان غیررسمی نتیجهٔ رشد فزایندهٔ جمعیت و مهاجرت و خصوصاً مهاجرت‌های روستا– شهری است؛ زیرا شهرها نتوانسته‌اند مسکن مناسب را برای این جمعیت فزاینده فراهم کنند. شهر کرمان به‌دلیل رشد سریع جمعیت و مهاجرت گسترده که طی دهه‌های گذشته داشته است، نتوانسته شرایط مناسب برای سکونت بخشی از جمعیت را فراهم آورد و به همین دلیل جمعیتی که به شهر کرمان روی آورده‌اند، مجبور به سکونت در حاشیهٔ شهر شده و چون این شهر از استاندارد لازم برای پذیرش جمعیت برخوردار نبوده است، پدیده‌ای به‌نام اسکان غیررسمی در حاشیهٔ آن به‌وجود آمده است. نهادهای محلی و تشکل‌های مردم‌نهاد به‌دلیل ماهیت داوطلبانه, مستقل, غیرانتفاعی و غیرسیاسی بودن فعالیت‌هایشان, از اقبال گسترده‌ای در جلب مشارکت مردم برخوردارند. سنجش ظرفیت نهادسازی اجتماعات محله‌ای رویکردی سامانمند برای پایه‌گذاری درست این نهادها است. نهادگرایی به‌معنای ایجاد قواعد بازی میان بخش‌های رسمی و غیررسمی برای دستیابی به هدف است. در این میان علت درنظرگرفتن این رویکرد ایجاد قواعدی برای درگیری سازندهٔ بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی، عمومی و مردمی در راستای بهره‌گیری از ظرفیت نهادی هر یک، به‌ویژه بخش مردمی است. همچنین این قواعد خود بستر ارائهٔ ترتیبات بهینهٔ نهادی میان تصمیم‌گیران برای ارتباط مؤثر بین بازیگران مختلف را فراهم می‌کند.

پیشنهادها/توصیه های کاربردی منطبق با نظریه راهبرد مهندسی جغرافیایی فضا

با عنایت به نتایج به‌دست‌آمده در این تحقیق، پیشنهاداتی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. در حوزهٔ ظرفیت نهادسازی

باتوجه‌به اینکه فرایند برنامهٔ بازآفرینی شهری امری میان‌بخشی و چندوجهی در لایه‌های متعدد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی، مدیریتی و غیره است، لازمهٔ نهادینه‌شدن این امر در ساختار مدیریت شهری کشور، افزایش تعامل و هم‌افزایی و هماهنگی بین‌بخشی دراین‌زمینه است.

هم‌افزایی بدون جلب مشارکت و همکاری تمامی کنشگران و ذینفعان و ذینفوذان (دستگاه‌های مدیریت شهری، بخش خصوصی، جامعهٔ مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد، اجتماعات محلی) با هم‌راستاسازی سیاست‌ها و برنامه‌های آنها و تدوین برنامهٔ مشترک و استفاده از امکانات و فرصت‌های بالقوهٔ ممکن نیست؛ ازاین‌رو ساکنان اسکان غیررسمی باید تشویق به ایجاد نهادسازی شوند و از

افراد متخصص و با مهارت محلی در تشکیل نهادسازی به‌منظور بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی کمک بگیرند تا این گروه‌های مردم‌نهاد همچون سمن‌ها مقبولیت خوبی در میان مردم ساکن در سکونتگاه‌های غیررسمی داشته باشند و با همبستگی جمعی و همکاری تمامی ساکنین، به‌سوی بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی حرکت کنند.

۲. در حوزهٔ مشارکت نهادی و تشریک‌مساعی نهادی

درراستای توسعهٔ فزاینده کنونی شهرها، اداره و ساماندهی برخی از مسائل و پیچیدگی‌های به‌وجود آمده، ناشی از ناکامی‌ها در حوزهٔ مدیریت شهری است؛ ازاین‌رو نهادهای مدیریت شهری باید بتوانند اعتماد ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی را جلب کنند تا همکاری و مساعدت آنها را در بازآفرینی سکونتگاه‌های غیررسمی طلب نمایند.

باور مدیریت شهری نسبت‌به توانایی بالا و مؤثربودن گروه‌های مردمی و قبول این گروه‌ها و به‌عبارتی، ایجاد نوعی باور به اثربخشی و کارامدی رویکردهای مشارکتی، که این خود در پرتو حکمروایی خوب شهری محقق می‌گردد، از مواردی است که می‌تواند زمینه‌ساز جلب اعتماد متقابل بین نهادهای دولتی و مردمی شود.

۳. در حوزهٔ ظرفیت - ترتیبات نهادی

توجه ویژهٔ نهادهای دولتی به فقرزدایی و توانمندسازی مناطق حاشیه‌نشین و گسترش عدالت اجتماعی به این مناطق، بازنگری طرح‌های جامع و تفصیلی شهری به‌منظور پیش‌بینی فضاهای مناسب برای تولید مسکن کوچک مقاوم و ارزان‌قیمت برای زوج‌های جوان خانواده‌های کم‌درآمد، ارتقاء حقوق شهروندی در سکونتگاه‌های غیررسمی، به‌رسمیت شناختن و هویت‌دادن به ساکنین این محله‌ها و به‌حساب آوردن این مناطق به‌عنوان مناطق رسمی و قانونمند جامعهٔ شهری نیز می‌تواند بسیار مفید باشد.

مطالعات و تجارب صورت گرفته در زمینهٔ نوسازی و به‌سازی بافت‌های شهری نشان‌دهندهٔ تکامل رویکردهای متداول نوسازی شهری و جایگزینی آنها با رویکردهای نوینی چون بازآفرینی شهری با محوریت تجدید حیات بافت‌های آسیب‌دیده در مقیاس محله و با تأکید بر مشارکت مردم است. ازاین‌رو لازم است اختیار کافی از سمت دولت به سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزهٔ بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی داده شود و ارتباط و تعامل نهادی قابل‌قبولی با نهادهای محلی برقرار گردد و نهادهای محلی سکونتگاه‌های غیررسمی در فرایند تقسیم قدرت شهری و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی بازآفرینی بافت‌های اسکان غیررسمی حضور داشته باشند.

References

Acioly C. (2003). *The Meaning and Scope of Urban Management: an introductory note*", in Sirry, Azza 'Urban Management Practices in Secondary Cities in Egypt: the case of Belbeis', Elias Modern Publishing House, Cairo, Egypt.

Akbari, M, Boostan Ahmadi, V, Taleshi Anboohi, M, & Zargamfard, M. (2024) Analysis of the factors affecting the livability of informal settlements (case study: Hakim Nazemi neighborhood of Urmia). *Journal of Geographic Engineering of the Land*, 8 (2), 33-48. (inPersian) doi: 10.22034/jget.2024.172392

Alaeddini, P, & Nourozi, Sh. (2019). The Reinvention of Informal Settlements in Iran: Evaluating the Provisions in the Sample Plan of Sabzevar from the Perspective of Women's Involvement. *Rural-Urban Local Development (Rural Development)*, 11(1), 79-118. (in Persian) doi: 10.22059/jrd.2019.74453

Basile, P., & Ehlenz, M. M. (2020). Examining responses to informality in the Global South: A framework for community land trusts and informal settlements. *Habitat international*, 96, 102108. doi: 10.1016/j.habitatint.2019.102108

Beuningen, J. & Schmeet, H. (2013). Social capital in 2009: An index for the Netherlands. *Journal of Social and Behavioral Sciences*, 73: 73-90. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.02.007

Carlsson, L. & Berkes, F. (2005). Co-management: concepts and methodological implications. *Journal of Environmental Management*, 75(1): 65-76. doi: 10.1016/j.jenvman.2004.11.008

Chacrabarty, B. K. (2001). Urban Management Concepts. Principles, Techniques and Education. *Cities*, 21, 1-55. doi: 10.1016/S0264-2751(01)00026-9

Dastmalchi, S , & Vuzvaei, S . (2011). Adopting an appropriate strategy to increase synergy in holding organizations. *Conference on Holding Organizations (Functions and Challenges), Razi Conference Center*. (in Persian) URL: https://civilica.com/doc/224996/

Geyer Jr, H. S. (2023). Conflicts and synergies between customary land use management and urban planning in informal settlements. *Land Use Policy*, 125, 106459. doi: 10.1016/j.landusepol.2022.106459

Ghalibaf, M B, Hafeznia, M, & Mohammadpour, E. (2013). The Role of Urban Divisions in Integrated Urban Management (Case Study: Tehran), *Scientific-Research Quarterly of the Geographic Society of Iran*, 37. (in Persian) URL: https://mag.iga.ir/article_705207.html

Golpayegani, N, Miri, Gh, & Anvari, M R. (2021). Evaluation of the Physical Condition of Informal Settlements with Emphasis on Urban Management (Case Study: Jafarabad Town, Kermanshah). *Geographical Studies of Mountainous Regions*, 2(2), 125-144. (in Persian) doi: 10.52547/gsma.2.2.117

Kashkooli, M R, Mahdavi Haji Louei, M, & Shari'at Panahi, M, V. (2023). Assessment of the Role of Informal Settlements in Urban Spatial Structure (Case Study: City of Hamadan). *Studies on Human Settlement Planning*, 18(3). (in Persian) URL: https://sanad.iau.ir/journal/jshsp/Article/694183?jid=694183&lang=en

Latifi, Gh, & Soveizi, A. (2013). Evaluation of Urban Management Performance Based on Measuring Citizens' Satisfaction (Case Study: Region 10 of Isfahan City). *Research in Urban Planning Geography*, 4. (in Persian)

Liu, G., Fu, X., Han, Q., Huang, R., & Zhuang, T. (2021). Research on the collaborative governance of urban regeneration based on a Bayesian network: The case of Chongqing. *Land Use Policy*, 109, 105640. doi: 10.1016/j.landusepol.2021.105640

Mokhtari, M, Vahidzadeh, A, & Moradi, R. (2018). Barriers to Social Development in Informal Settlements of Kerman City. *Geographical Studies of Dry Regions*, 8(31), 94-115. (in Persian) URL: https://jargs.hsu.ac.ir/article_161466.html

Pourahmad, A, Mahdiyan Behnamiri, M , & Mahdi, A . (2013). An Analysis of the Factors Preventing the Realization of Unified Urban Management from the Perspective of Existing Laws. *Quarterly Journal of Urban Economy and Management*, 2, 31-50. (in Persian) URL: http://iueam.ir/article-1-31-fa.html

Rajabi, A, & Hesari Rad, J. (2013). Urban Non-Governmental Organizations, a solution for citizen participation in urban management. *Urban Economy and Management*, 4, 111-129. (in Persian) URL: http://iueam.ir/article-1-52-fa.html

Rezaei, M R, & Kamandari, M. (2014). Investigating and analyzing the causes of marginalization in the city of Kerman (Case study: the neighborhoods of Sidi and Imam Hassan). *Spatial Planning*, 4(4), 179-196. (in Persian) URL: https://sppl.ui.ac.ir/article_16012.html

Rezaei, S, Karimiyan Bostani, M, & Miri, Gh. (2022). Identifying effective drivers in urban regeneration of informal settlements with a foresight approach (Case study: Zahidan city). *Geography and Urban Space Development*, 9(4), 127-149. (in Persian) doi: 10.22067/jgusd.2022.70702.1053

Saeednia, A. (2013). *Urban Management, Green Book of Municipalities, Publications of the Ministry of Interior*, Urban Planning Research Center, Tehran. 7. (in Persian)

Salaripour, A., Mehrjou, M., & Jalilisadrabad, S. (2022). Evaluation of urban neighborhood regeneration based on urban liveability criteria case study: Kolapa Neighborhood, Hamedan City. *International journal of architectural engineering & urban planning*, *32*(2), 1-17. (in Persian) doi: 10.22068/ijaup.573

Schrock, M. M. A. (2012). *The potential use of land readjustment as an urban redevelopment strategy in the United States: Assessing Net Economic Value* (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology). URL: http://hdl.handle.net/1721.1/77127

Shabir Chimba, J., (1983), *Policies and Innovations in Developing Countries.* Translated by Parviz Zahedi, (2003), Tehran , Publications of the National Organization of Municipalities. (in Persian)

Talae, H. (2017). Identification and Systematic Analysis of Urban Management Challenges, Tehran. *Urban Management*, 47, 557-568. (in Persian) URL: http://ijurm.imo.org.ir/article-1-2003-fa.html

Tallon, A. (2013). *Urban Regeneration in the UK*. London: Routledge.

Vakilian, H, Arghan, A, Kamiabi, S. (2024). Intelligent Urban Management Modeling: A Novel Approach for Good Urban Governance (Case Study: Shahroud City). *Quarterly Journal of Geographic Engineering of the Land*, 8 (4), 65-86. (in Persian) URL: 10.22034/jget.2023.418675.1513

Zhang, W., Zhang, X., & Wu, G. (2021). The network governance of urban renewal: A comparative analysis of two cities in China. *Land Use Policy*, 106, 105448. doi: 10.1016/j.landusepol.2021.105448